

2008/3

Afgifttekantoor: Brussel X 1/2219

DOSSIER :
**Tonijn en
kabeljauw
in het nauw**

Op tournee tegen steenkool
in de Filipijnen

Uw mening telt!

GREENPEACE

Magazine • Driemaandelijks • Herfst 2008 • September - oktober - november • 20ste jaargang • n° 79

www.greenpeace.be

De fakkel doorgeven

Eind september 2008 zal ik na ruim 10 jaar bij Greenpeace Belgium de verantwoordelijkheid voor de algemene leiding doorgeven.

In het voorbije decennium is de wereld veranderd en Greenpeace ook. De economie is in sneltreinvaart gemonialiseerd, nieuwe economieën hebben zich ontwikkeld, de klimaatproblematiek is het allesoverheersende milieuthema geworden, nieuwe media zorgen voor ongeziene toegankelijkheid van informatie, ...

Greenpeace heeft zich in die 10 jaar aangepast aan de nieuwe realiteit. Interne ontwikkelingen hebben er voor gezorgd dat Greenpeace één mondiale organisatie is geworden en niet de som van 28 nationale kantoren. Daardoor zijn we goed geplaatst om globale milieuproblemen zoals klimaatverandering aan te pakken. Veel meer dan voorheen, zorgen we er voor dat onze middelen en beste krachten daar worden ingezet waar ze het hardst nodig zijn. De nieuwe media hebben Greenpeace toegelaten mensen massaal te betrekken bij de beïnvloeding van politici en industriëlen in het voordeel van het leefmilieu.

Greenpeace heeft al die tijd vastgehouden aan haar fundamenteën: onafhankelijkheid, een globale aanpak, vreedzame confrontatie en mobilisatie. Steeds meer mensen laten zich inspireren door deze waarden en vinden de weg naar Greenpeace, als donateur, als vrijwilliger of door hun milieu-impact te verminderen.

Het is voor mij persoonlijk een bijzonder rijke ervaring geweest om in deze woelige tijd van verandering een rol gespeeld te hebben in een organisatie die een lange lijst van concrete resultaten voor het milieu kan voorleggen. De organisatie verkeert in goede gezondheid, zowel financieel (dankzij u allen), structureel als wat onze impact als drukingsgroep betreft. Ik kan dan ook met enige tevredenheid vanaf 1 oktober de fakkel doorgeven.

Mijn opvolger is Michel Genet die de voorbije 8 jaar directeur was van Crédal, een sociale en solidaire kredietinstelling. Ik wens Michel heldere inzichten, vasthoudendheid en de blijvende steun van een groeiende groep milieubewuste sympathisanten.

Goede vaart,

Peter De Smet
Algemeen
directeur

2008/3 Herfst

[INTERNATIONAAL]

3 **Blik op de wereld**

In vogelvlucht een kijk op acties in alle hoeken van de wereld

4-5 **Klimaat**

Op tournee tegen steenkool in de Filipijnen

6 **Biodiversiteit**

Ongekende mobilisatie na schandaal met walvisvlees

[IN BELGIË]

7 **Biodiversiteit**

Pleidooi voor een landbouw die dicht bij de natuur staat

8-9 **Biodiversiteit**

- Genetische besmetting onder de loep
- Ggo-populieren: de ministers houden het been stijf

10 **Klimaat**

Samen voor een rechtvaardiger en milieuvriendelijker energiebeleid!

11 **Klimaat**

Beslissend moment voor CO₂-regels van auto's?

12-14 **Greenpeace en u**

- Niet nog meer beton!
- De Rainbow Warrior komt naar België
- Uw mening telt
- Neem deel aan Greenpeaceacties
- Greenpeace steunen via een legaat of schenking

[DOSSIER]

Vaak zijn visbestanden overbevist en lijden ze onder winstbejag op korte termijn. Zo wordt er in de Middellandse Zee, maar ook in de Stille Oceaan, buitensporig veel tonijn gevangen. Ook de kabeljauw heeft het zwaar te verduren, vooral in de Oostzee en de Noordzee. Het dossier gaat dieper in op deze problematiek.

Greenpeace magazine wordt gemaakt voor de sympathisanten van Greenpeace in België ■ **Redactie en vertaling:** Joke Buts, Lieve De Meyer en Caroline Vetter ■ **Concept:** Griet Wittoek ■ **Druk:** Massoz ■ **Gedrukt op** Cyclus Print, 100 % gerecycleerd, niet chloorgebleekt papier ■ **Werken mee aan dit nummer:** Natacha Adam, Fawaz Al Bitar, Stephan Beaucher, Philippe Cornélis, Staffan Danielsson, Jona De Leye, Peter De Smet, Jonas Hulsens, Karen Janssens, Elysabeth Loos, Petra Matthes, Joeri Thijs ■ **Foto cover:** © Greenpeace ■ **Verantwoordelijke uitgever:** Peter De Smet, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel, tel 02 274.02.00, fax 02 274.02.30 ■ **Greenpeace** is een onafhankelijke, geweldloze en niet politieke organisatie die tot doel heeft milieubedreigingen aan te klagen en oplossingen aan te dragen. Greenpeace steunt enkel op giften van sympathisanten.
www.greenpeace.be. Bank 001-1380706-84. Erkenningsnummer: P501034

1 INDONESIA Er is een goeie stap gezet in de strijd die Greenpeace voert tegen ontbossing: de gouverneur van Riau, op Sumatra, heeft zich uitgesproken ten gunste van de invoering van een moratorium op ontbossing. Riau is een van de streken in Indonesië aan een zeer hoog tempo palmolieplantages worden aangelegd. Indonesië kent de derde grootste uitstoot van broeikasgassen ter wereld.

2 MEXICO Actievoerders met maskers van president Felipe Calderón installeren een 'kerkhof' van 200 bomen. Ze klagen de zwakke resultaten van het bosbouwprogramma Proárbol aan. Dat programma werd gelanceerd om in 2007 250 miljoen bomen te planten en zo ongeveer 250.000 hectare te herbebossen, een oppervlakte zo groot als België. Maar dat doel is nog lang niet bereikt.

3 AUSTRALIË Een overwinning! Het land heeft een moratorium van twintig jaar ingesteld voor nieuwe projecten voor de winning van leesteenolie binnen de afstand van tien kilometer van het Great Barrier Reef. Leesteenolie is een van de meest vervuilende brandstoffen en bovendien komen er bij de ontginning heel schadelijke giftige gassen vrij. Maandenlang steunde Greenpeace de vereniging 'Save our Foreshore' die zich tegen het ontginningsproject heeft verzet. Tegelijk vroeg Greenpeace om het enorme potentieel aan hernieuwbare energie van het land te ontwikkelen, vooral zonne-energie.

4 AUSTRALIË Het land heeft dan wel een moratorium ingesteld op de ontginning van leesteenolie (zie punt 3), maar we mogen niet vergeten dat Australië nog altijd heel afhankelijk is van steenkool voor zijn energievoorziening. Daarom ontrolden twee actievoerders een spandoek met de slogan 'Energy [R]evolution' op het dak van een 37 jaar oude steenkoolcentrale. Die heeft een uitstoot van meer dan twee miljoen ton CO₂ per jaar, dat is evenveel als de jaarlijkse vervuiling door 300.000 auto's.

6 FILIPPIJNEN Greenpeace lanceerde in samenwerking met een producent van groene stroom de eerste 'Electric Jeepney'. De Jeepney rijdt op groene stroom en is het eerste openbaar vervoermiddel in zijn soort in Zuidoost-Azië. Vrij van fossiele brandstoffen wil het kleurrijke busje een bijdrage leveren in de strijd tegen de klimaatverandering. Bovendien biedt dit transportmiddel ook een antwoord op andere milieuproblemen zoals luchtvervuiling, afval en de hoge brandstofprijzen.

6 THAILAND Vrijwilligers brengen papaja's met Amerikaanse vlaggen naar het administratief gerechtshof. Ze klagen aan dat het patent op genetisch gemanipuleerde papaja eigendom is van de Verenigde Staten. Ze vragen ook aandacht voor het besmettingsgevaar dat de Thaise papaja's bedreigt.

7 DUITSLAND Actievoerders storten grote rotsblokken in de Noordzee. De stenen van twee tot drie ton en een kubieke meter groot worden met behulp van een hijskraan op een boot in het water gestort. Op die manier wil Greenpeace het Sylt Buiten Rif, een natuurgebied in het noorden van Duitsland, beschermen tegen de verwoestende sleepnetvisserij.

Op tournee tegen steenkool in de Filipijnen

In mei en juni doorkruiste de Rainbow Warrior de Filipijnse wateren in het kader van een uitgebreide campagne tegen het gebruik van steenkool in Zuidoost-Azië. De actievoerders trokken in de Filipijnen van de ene streek in het land naar de andere en wisten beetje bij beetje de steun van de lokale overheden te winnen. Maar er is nog veel werk aan de winkel: het land telt al acht steenkoolcentrales en is van plan er nog acht bij te bouwen.

Op 20 mei gaf Greenpeace in de provincie Albay het startschot voor deze campagne met een persconferentie over de dringende noodzaak van de overstap van steenkool naar hernieuwbare energie. Albay is een van de provincies die het zwaarst getroffen wordt door de klimaatverandering. Steeds vaker teisteren steeds zwaardere wervelstormen de streek.

Enkele dagen later blokkeerde de Rainbow Warrior een schip met een lading steenkool in Pagbilao in de provincie Quezon. De steenkool was bestemd als brandstof voor een elektriciteitscentrale op 150 kilometer van Manilla. De actievoerders klaagden met een ook de geplande uitbreiding van deze steenkoolcentrale aan. Indien de plannen doorgaan, zou de capaciteit van de centrale verdubbelen... Een reusachtig spandoek aan de mast van de Rainbow Warrior riep de Filipijnse overheid op om niet langer steenkoolcentrales te bouwen of uit te breiden. En in de stad Iloilo kampeerden actievoerders uit verschillende landen samen met de bemanning van de Rainbow Warrior en leden van een plaatselijke vereniging op de plek waar de overheid van plan is om een nieuwe steenkoolcentrale te bouwen. Zij vroegen om het project te schrappen.

Plaatselijke besturen zien hernieuwbare energie wel zitten

Als gevolg van deze acties reageerden verscheidene plaatselijke vooraanstaande figuren positief op de boodschap van Greenpeace. Zo verklaarde de gouverneur van Albay dat hij van zijn provincie een steenkoolvrij gebied wil maken. Een senator uit Pagbilao liet weten dat hij een moratorium wil instellen op het gebruik van steenkool in de Filipijnen, omwille van de ecologische, maatschappelijke en gezondheidskosten van deze optie. Hij voerde onder andere aan dat de dreigende klimaatverandering een onmiddellijke overstap naar een duurzame en milieuvriendelijke

Klimaatverandering verergert door dwaze politieke beslissingen

De Filipijnen vormen een archipel van meer dan 7000 eilanden die allemaal erg kwetsbaar zijn voor de klimaatverandering. Die zal er leiden tot vaker voorkomende droogtes en verwoestende wervelstormen. De gevolgen zijn vandaag al merkbaar. Zo hebben zwaardere tropische stormen tussen 1975 en 2002 elk jaar gemiddeld 593 mensenlevens geëist. De stijging van de zeespiegel vormt een directe bedreiging voor de laaggelegen eilanden. De situatie is zo ernstig dat de Filipijnen in 2007 zijn uitgeroepen tot het land dat het zwaarst lijdt onder de klimaatverandering ⁽²⁾.

De Filipijnen dragen zeker een deel van de verantwoordelijkheid: de verbranding van steenkool vormt er de belangrijkste bron van broeikasgassen en draagt in grote mate bij tot de klimaatverandering. Het land kan vandaag 50 % meer elektriciteit produceren dan het verbruikt. Die overcapaciteit zou bepaalde delen van het land van stroom kunnen voorzien maar gaat gewoon verloren door het gebrekkige elektriciteitsnet. In plaats van dit probleem op te lossen en te investeren in hernieuwbare energie, heeft het land plannen voor de bouw van acht nieuwe steenkoolcentrales. En dat terwijl er al acht actief zijn die verantwoordelijk zijn voor 36 % van de CO₂-uitstoot in het land.

toekomst vereist, waarin steenkool geen plaats heeft. Ondanks die bemoedigende voorstellen lijkt de nationale regering van haar kant niet geneigd om af te stappen van steenkool. Ze is voorlopig niet van plan een eind te maken aan de bouw en de uitbreiding van steenkoolcentrales. Nochtans is de afhankelijkheid van deze brandstof op termijn niet houdbaar gezien de stijgende marktprijzen en de milieu-impact. En toch weigert de regering een wet over hernieuwbare energie goed te keuren die al is aanvaard in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. De wet is bedoeld om de ontwikkeling, het gebruik en de verkoop van hernieuwbare energie in de Filipijnen te promoten.

Een energie[r]evolutie? Het kan!

Nochtans hebben de Filipijnen enorme mogelijkheden op het vlak van hernieuwbare energie! Tegen 2030 zou een combinatie van energie uit aardwarmte, wind, zon, biomassa en kleinschalige waterkracht aan 57 % van de energiebehoefte in het land kunnen voldoen ⁽¹⁾. Het windmolenpark

in Ilocos Norte 500 kilometer ten noorden van Manilla heeft een capaciteit van 25 megawatt en is het eerste in zijn soort in Zuidoost-Azië. Het park staat symbool voor de weg naar duurzaamheid die het land dringend zou moeten inslaan...

De komende maanden zal het kantoor van Greenpeace in Zuidoost-Azië samen met andere plaatselijke organisaties het werk in de Filipijnen voortzetten. Ook in andere delen van de wereld voert Greenpeace campagne tegen steenkool. Zo blokkeerden actievoerders onlangs de uitvoer van steenkool in Nieuw-Zeeland. Anderen belemmerden de bouw van centrales in Nederland en Duitsland. En ook in Israël heeft een team van Greenpeace de regering opgeroepen om af te stappen van steenkool.

– Caroline Veter

⁽¹⁾ Global Energy [R]evolution, a sustainable Philippine energy outlook, Greenpeace International, European Renewable Energy Council (EREC), augustus 2008.

⁽²⁾ GermanWatch: Global Climate Risk Index 2008.

1 2 Duizenden mensen betogen in de stad Iloilo tegen de plannen voor de bouw van een steenkoolcentrale. Die zal de klimaatverandering alleen maar verergeren en het land nog verder opzadelen met een vervuילend energiesysteem.

3 Actievoerders richten het 'Climate Defenders Camp' op om zich op het terrein te verzetten tegen de bouw van een nieuwe steenkoolcentrale in Iloilo.

4 Actievoerders schilderen de boodschap 'Stop steenkool' op de romp van het schip Sam John Spirit, dat op het punt staat een lading steenkool te lossen voor de centrale van Pagbilao.

Ongekende mobilisatie na schandaal met walvisvlees

In juni werden twee Japanse actievoerders gearresteerd nadat ze een schandaal rond de illegale handel in walvisvlees aan het licht brachten. Die handel was opgezet door bemanningsleden van de Nishin Maru, een walvisschip dat deze winter illegaal jaagde in het reservaat van Antarctica. Greenpeace zette zich wereldwijd in om het schandaal aan te klagen en de vrijlating van de actievoerders te eisen.

We keren even terug in de tijd: aan het eind van het jachtseizoen 2008 in Antarctica onderscheppen actievoerders van Greenpeace de 'persoonlijke bagage' van de bemanning van de Nishin Maru. Zij treffen er 23 kilo walvisvlees in aan, met een waarde van € 2000. Dankzij hun spoorwerk brengen ze de zwarte handel aan het licht die een deel van de bemanning heeft opgezet voor Japanse restaurants. Volgens de verzamelde informatie zouden er in 2008 97 dergelijke pakketten illegaal op de markt zijn gebracht.

Gearresteerd omdat ze willen meewerken

Junichi Sato en Taro Sazuki, twee actievoerders van Greenpeace Japan, onthullen dit schandaal waarbij mogelijk ook overheidsinstellingen betrokken zijn die instaan voor het walvisjachtprogramma in de Zuidelijke IJszee. De handel in walvisvlees roept heel veel vragen op, vooral in verband met de gezondheid. Het vlees dat illegaal verkocht wordt, en dus per definitie ontsnapt aan elke controle van de voedingsinspectie, kan een probleem vormen voor de Japanse volksgezondheid. Sommige dozen bevatten vlees van een walvis met grote tumoren.

Sato en Sazuki overhandigen het walvisvlees aan de Japanse overheid en bieden aan om mee te werken aan een onderzoek naar deze zwarte handel. Maar de ordediensten waarderen dit gebaar niet. Ze arresteren de twee op 20 juni. De advocaten van Greenpeace tekenen meteen verzet aan tegen deze beslissing, maar dat haalt niets uit: de voorlopige hechtenis wordt op 22 juni bevestigd en nog eens verlengd op 1 juli.

Mobilisatie... en vrijlating!

In alle uithoeken van de wereld komen Greenpeacekantoren in actie om de vrijlating van de actievoerders te vragen: zij verzoecken hun sympathisanten om per e-mail protest aan te tekenen bij de premier en de minister van Buitenlandse Zaken van Japan. Meer dan 250.000 mensen gaan op die oproep in, onder wie ook talrijke sympathisanten uit België. In alle uithoeken van de wereld, ook in België, protesteren actievoerders voor de Japanse ambassade tegen de opsluiting.

Die massale mobilisatie blijft niet zonder resultaat: op 15 juli worden Sato en Sazuki na ongeveer vier weken opsluiting op borgtocht vrijgelaten. Greenpeace wil nu in de eerste plaats een onafhankelijk onderzoek instellen naar de corrupte praktijken.

Ter herinnering: sinds 1986 bestaat er een internationaal moratorium op de walvisjacht voor commerciële doeleinden. Japan omzeilt dit moratorium en blijft onder het mom van een wetenschappelijk programma in Antarctica op walvissen jagen. Het walvisvleeschandaal bewijst eens te meer dat het wetenschappelijke argument dat de Japanners aanvoeren slechts dient als

dekmantel voor een illegaal commercieel circuit, opgezet door de bemanningsleden van de Nishin Maru. Greenpeace eist al jaren de stopzetting van het Japanse programma voor walvisjacht in het beschermde gebied van Antarctica.

– Caroline Veter

België, Groot-Brittannië, Hongarije, India, Israël, Italië, Oostenrijk, Slowakije, Spanje, Tsjechië... Greenpeace voert actie in alle uithoeken van de wereld voor de vrijlating van Junichi Sato en Taro Sazuki.

Pleidooi voor een landbouw die dicht bij de natuur staat...

De industriële landbouw heeft ongetwijfeld enkele jaren goed gewerkt. Maar vandaag zit hij in een impasse: de bodem is verzwakt, het water is vervuild, insecten zijn resistent tegen pesticiden... Streken die ooit voorraadschuren waren, zijn nu droge gebieden zonder leven. Dit is geen onrustwekkende voorspelling van enkele ontgoochelde milieuactivisten, maar de conclusie van internationale wetenschappers, die ook bekrachtigd is op het hoogste politieke niveau.

De bliksemsnelle stijging van de voedselprijzen heeft geleid tot een voedselcrisis die vooral de armsten treft. De verklaring voor deze crisis ligt voor een groot deel bij de droogtes en overstromingen die het gevolg zijn van de klimaatverandering. Ook de stijgende vraag naar biobrandstoffen heeft een belangrijke invloed. De industriële landbouw is volledig afhan-

kelijk van fossiele brandstoffen, zowel voor de productie van meststoffen en pesticiden als voor het aandrijven van landbouwmachines. En die afhankelijkheid wordt nog groter door het transport. Als de brandstofprijzen stijgen, volgen de voedselprijzen. Door de toenemende vraag naar vlees dienen granen tegenwoordig niet meer om mensen te voeden, maar vee...

Alleen met duurzame landbouw zal het mogelijk zijn de toenemende wereldbevolking te voeden.

Investeren in landbouwmethodes die niet vervuילend zijn

Uit het eindrapport van de IAASTD⁽¹⁾ blijkt dat de industriële landbouw er niet slaagt er om de plaatselijke gemeenschappen te voorzien van evenwichtige en gezonde voeding. Het rapport, dat intussen is goedgekeurd door meer dan zestig regeringen, dringt aan op een systematische herziening van landbouwkundig onderzoek. Honger, sociale ongelijkheid en leefmilieu moeten voortaan deel uitmaken van het onderzoeksterrein. De middelen voor landbouwonderzoek moeten op een andere manier worden toegewezen. Regeringen moeten vooral investeren in landbouwmethodes die de natuurlijke rijkdommen niet vervuilen of uitputten. De plaatselijke bevolking moet kunnen instaan voor haar eigen voedselzekerheid.

Is deze omschakeling realistisch als tien miljard mensen gevoed moeten worden? Sommigen beweren dat ggo's dé oplossing vormen voor de honger in de wereld. De IAASTD betwist dat en pleit voor duurzame landbouw aangepast aan de plaatselijke omstandigheden met traditionele zaden en methodes. Miljoenen boerderijen overal ter wereld bewijzen nu al dat een kleinschalige duurzame landbouw een waardig bestaan kan bieden voor de boeren en in staat is de toenemende wereldbevolking te voeden.

– Gebaseerd op een tekst van Gerd Leipold, Directeur van Greenpeace International
www.greenpeace.org/agriculture-leipold

⁽¹⁾ International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development. Vierhonderd wetenschappers werken hieraan mee. In april van dit jaar pakten zij, na drie jaar werken, in Johannesburg uit met een evaluatierapport over de toestand van de landbouw in de wereld. Dat stelt voor om opnieuw gebruik te maken van traditionele methodes.

Genetische besmetting onder de loep

Aan de problematiek van genetisch gemanipuleerde organismen (ggo's) in de voedselketen wordt weinig aandacht besteed. Ggo's komen meestal ter sprake wanneer de Europese Unie moet beslissen om de teelt van een nieuwe variëteit goed te keuren of een bestaande vergunning te verlengen. Dat is nu het geval met MON810-maïs. Greenpeace trok naar de streek van Agen in het zuidwesten van Frankrijk om het probleem uit te pluizen...

In Zuidwest-Frankrijk zou traditioneel geteelde maïs besmet kunnen raken door de (illegale) aanwezigheid van ggo-maïs.

MON810 is de enige genetisch gemanipuleerde maïssoort die in Europa gekweekt mag worden. Eind 2008 moet normaal worden beslist of de teelt ervan in de Europese Unie wordt voortgezet. Een lastige zaak, al wordt de maïs momenteel alleen in Spanje gekweekt. Frankrijk heeft het in 2007 ook geprobeerd, maar is in 2008 teruggekrabbelend en verbodde de teelt van MON810-maïs. Dit verbod betekende echter niet het einde van de genetische besmetting. De bestaande voorraden ggo-zaden worden in het geniep gezaaid. Rond Agen gaan voor- en tegenstanders van ggo's met elkaar in de clinch. Dat gebeurt openlijk wanneer de media toekijken (bij een protestactie van milieuverenigingen) of wanneer het gerecht zich ermee bemoeit (in 2007 spande een bijenkwaker een proces aan tegen een ggo-boer). Wanneer het weer rustig wordt op het platteland, sluimert het conflict verdoken voort.

De maïsboorder, een onvermijdelijke plaag?

MON810 is een maïssoort die genetisch is gemanipuleerd om bestand te zijn tegen de

Patrick Pradès en Christian Creuzet pleiten voor preventieve bestrijding van de maïsboorder.

maïsboorder, een parasiet op maïs. Patrick Pradès, biolandbouwer uit het departement Tarn-et-Garonne, ligt duidelijk niet wakker van het probleem. *"Ik kweek maïs op een traditionele manier en ik heb duidelijk kunnen vaststellen dat de maïsboorder draaglijk is. De producenten van ggo's verklaren dat ons rendement hoogtes en laagtes zal kennen door de maïsboorder, maar ik vind dat volledig idioot."*

Ook Christian Creuzet van de coöperatieve le Biau Germe uit het departement Lot-et-Garonne, die zich toelegt op het behoud van oude rassen, kaatst de bal terug: *"Er kan preventief opgetreden worden tegen de maïsboorder door de maïsresten na de*

oogst te verbrijzelen of microwespen in te zetten. Er is een heel arsenaal aan middelen die de voorstanders van ggo's zouden moeten gebruiken."

Vanuit zijn boerderij in Castelsarrazin stemt Patrick Pradès daarmee in: *"Wanneer er alarm is, gebruik ik larven van microwespen in verschillende ontwikkelingsstadia. Die zet ik gewoon uit op mijn velden en zij doen de rest. Hoeveel dat extra kost? Evenveel als ggo-maïs."* Is de maïsboorder dan misschien gewoon een schrikbeeld dat helemaal is uitgedacht door de biotechnologische sector? *"Het is door de monocultuur dat er parasieten komen"*, zegt Christian Creuzet kalm in het mooie landschap rond Agen. *"Wij wisselen onze teelten af. De voorstanders van ggo's kweken alleen maar maïs en dus weten de maïsboorders dat ze kunnen terugkeren..."*

Bijen verliezen positief imago!

De maïsboorder en de microwespen zijn niet de enige insecten in het spel. We moeten ook even op bezoek bij Maurice Coudouin. Hij is bijenkwaker en verzet zich uit alle macht tegen ggo's. *"Wist u dat de bij, die het synoniem was van rijkdom en biodiversiteit, nu wordt gebrandmerkt als besmetter en vervuiler?"* Daarmee is de toon gezet. Zonder het te weten zijn de bijen terechtgekomen in de polemiek over ggo's. Wanneer de bijen stuifmeel verzamelen op een veld met transgene gewassen, nemen ze het genetische materiaal van

die planten mee.

Bij analyse kan in het stuifmeel een genetische besmetting worden vastgesteld. Landbouwers zijn niet altijd op de hoogte dat er een ggo-veld in de buurt is. Genetische

Bijenkwaker Maurice Coudouin doet wat hij kan om zich te verzetten tegen ggo's.

besmetting kan trouwens ook door de wind gebeuren en betekent niet alleen een gevaar voor de nieuwe oogst van biologische of traditionele gewassen. Zij bedreigt ook de verkoop van pollen, dat wordt gewaardeerd om zijn voedingskwaliteiten. Patrice Percie du Sert, plaatselijk industrieel en stuifmeel-specialist, bevestigt: *"Ik kan geen pollen verkopen dat vermoedelijk ggo's bevat, dat willen mijn klanten niet. Dat betekent een verlies van inkomsten voor bepaalde bijenkwekers. Voor mij zijn de ggo's commercieel gezien 100 % giftig."*

Oorlog om afstanden

De bijen uit Zuidwest-Frankrijk zouden wel eens kunnen worden 'gemobiliseerd' om de frauduleuze teelt van ggo's op te sporen. De komst van MON810-mais in 2007 is uitgelopen op een verkapte oorlog tussen landbouwers. Volgens de voorstanders van ggo's volstond het om afstand te houden (om verspreiding door de wind of door insecten en

besmetting van een biologische of traditionele oogst door ggo-mais te vermijden). Maar om welke afstand gaat het dan? In de media hebben producenten van ggo-mais het over een veilige afstand van 25 meter. Die verklaring zet kwaad bloed bij de bioboeren. *"Wij zijn zaadfabrikanten en om de zuiverheid van zaden te garanderen"*, verduidelijkt Christian Creuzet, *"voorzien wij 400 meter tussen twee velden."* Vier voetbalvelden tussen een veld met traditionele mais en een akker ggo-mais lijkt zelfs in een landbouwstreek als het zuidwesten van Frankrijk onhoudbaar. Patrick Pradès heeft het probleem op zijn manier opgelost. *"Om zeker te zijn dat mijn kippen bio zijn, ben ik verplicht om mijn mais dicht bij mijn huis te kweken. Aangezien ik vlak bij de stad woon en ik geen buren heb die ggo-mais zaaien, kan ik me redden. Maar elders zou ik dat niet meer durven."*

We kunnen het platteland rond Agen niet verlaten zonder een laatste halte bij Patrick de Kochko, die nu boer is maar vroeger

Patrick de Kochko, vandaag aan de slag als landbouwer, had in het verleden te kampen met genetisch besmette velden.

als adviseur bij de Europese Unie heeft gewerkt. *"In 1996 is mijn soja besmet geraakt – hoewel de teelt verboden was en nog altijd verboden is – omdat men toestaat dat er miljoenen tonnen genetisch gemanipuleerde soja het land binnenkomen*

die elders zijn gekweekt maar hier worden gebruikt als voeder in de intensieve veeteelt." Vanuit die vaststelling vindt de Kochko het evident om de consumenten aan te sporen om minder vlees te eten. Dat is dan ook precies wat de landbouwkundig ingenieur doet.

– *Opgetekend door Elysabeth Loos, april 2008*

Ggo-populieren: de ministers houden het been stijf

In mei kreeg het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) geen toelating om veldproeven uit te voeren met genetisch gemanipuleerde populieren. Greenpeace heeft zich altijd verzet tegen de commercialisering van transgene bomen en is dan ook verheugd over de beslissing van de bevoegde ministers.

De genetisch gemanipuleerde populieren zouden voordelen bieden voor de productie van biobrandstoffen, omdat zij door de manipulatie minder lignine⁽¹⁾ zouden produceren. Hoewel het voorstel in het licht van de dreigende

klimateverandering wel aantrekkelijk lijkt, was het toch niet overtuigend genoeg voor de federale ministers voor Leefmilieu Paul Magnette en Gezondheid Laurette Onkelinx. Ze oordeelden dat de Gentse ggo-populieren in labo moeten blijven omdat het debat over biobrandstoffen nog aan de gang is en er geen duidelijk beleidskader is. De boodschap van Greenpeace aan minister Magnette lijkt alvast te zijn doorgedrongen: het is niet de moeite waard om het milieurisico (van genetische besmetting) te lopen en de commerciële toepassing van ggo-bomen levert niets op voor de samenleving... De beslissing op federaal vlak zette kwaad bloed bij bepaalde Vlaamse ministers. Sommigen zagen hierin een boycot van de Vlaamse technologie... Maar door dit milieudossier een communautair tintje te geven wordt de kern van de zaak ontweken. Het consumptiegedrag moet in vraag gesteld worden. Voor het klimaat volstaat het niet om over te schakelen op andere brandstof-

fen, we moeten in de eerste plaats anders gaan denken over onze mobiliteit! De beslissing van mei 2008 had de laatste stap moeten vormen in de toelatingsprocedure en een opluchting moeten betekenen voor milieuverenigingen, tegenstanders van ggo's en mensen die kritisch staan tegenover biobrandstoffen. Maar het VIB heeft – met de steun van Vlaams minister voor Technologische Innovatie Patricia Ceysens – beroep aangetekend bij de Raad van State. De bal ligt nu in het kamp van het hoogste administratieve rechtsorgaan... Dit beroep tegen de federale beslissing is gewoon nonsens. Innovatie en duurzame ontwikkeling moeten hand in hand gaan en dat is bij de teelt van genetisch gemanipuleerde organismen niet het geval.

– *Natacha Adam*

De ggo-kwestie moest aan bod komen tijdens de Lente van het Leefmilieu (mei-juni 2008). Greenpeace wilde de minister voor Leefmilieu eraan herinneren dat ggo's die in de natuur terechtkomen, niet meer te controleren zijn.

⁽¹⁾ Lignine is een kleverig bestanddeel dat zorgt voor de stevigheid van hout

Samen voor een rechtvaardiger en milieuvriendelijker energiebeleid!

Sinds kort is er een vernieuwende en uitzonderlijk verrijkende samenwerking tot stand gekomen tussen Greenpeace, de vakbonden en de consumenten- en milieuverenigingen. Samen streven we naar de terugvordering van de bedragen die Electrabel verschuldigd is aan de gemeenschap om die te investeren in een rechtvaardig en milieuvriendelijk energiebeleid.

In oktober 2007 lanceerde Greenpeace het animatiefilmpje *'Electrabel plukt u kaal'* ⁽¹⁾. Dat filmpje wilde het publiek informeren over hoe Electrabel – dankzij de vrijgevigheid van de regering en het knoeiwerk bij de vrijmaking van de elektriciteitsmarkt – kolossale onrechtmatige winsten vergaart op de rug van de consumenten. Die moeten met lede ogen toezien hoe de financiële inspanningen die zij gedurende dertig jaar hebben geleverd, terechtkomen in de schatkist van *Gaz de France-Suez* ⁽²⁾. Het geld zou nochtans heel goed van pas komen voor de financiering van een toekomstgerichte elektriciteitssector, met aandacht voor hernieuwbare energie, een gedecentraliseerde energieproductie en energie-efficiëntie.

Een coalitie om het algemeen belang te verdedigen

We merkten al snel dat we niet alleen stonden met onze mening. Meteen bij onze eerste contacten met de vakbonden en de

consumentenverenigingen bleek duidelijk dat wij een sterk gelijklopende visie hebben op het probleem. De milieuorganisaties (Greenpeace, Bond Beter Leefmilieu, ...), consumentenverenigingen (OIVO, Test-Aankoop) en vakbonden (ABW, ACV en ACLVB) wilden die visie ook kenbaar maken. Door een coalitie te vormen wilden we de regering een sterk signaal geven. De inleiding van de platformtekst die in juni werd overhandigd aan premier Letermé stelt het zo: *"De organisaties volgen het Belgische energiedossier vanuit hun eigen perspectief en werktein: milieubescherming, belangen van consumenten, werknemers en armen. Zij willen samen een maatschappelijk model verdedigen dat het algemeen belang dient."*

De belangrijkste doelstellingen van de coalitie: *"De onmiddellijke invoering van een wettelijke regeling voor de terugvordering van de onterechte winsten van Electrabel-Suez."* – wij schatten die op meer dan een miljard euro per jaar – en *"Het grootste*

deel van de teruggevorderde winsten moet geïnvesteerd worden in de ontwikkeling van duurzame energiebronnen, energie-efficiëntie en energiebesparing. Er dient daarbij vooral aandacht te worden besteed aan huishoudens met een laag inkomen. Er dient ook steun te komen voor investeringen in warmtekrachtkoppeling, decentrale productie en hernieuwbare energiebronnen". Sinds juni 2008 onderhouden wij intensieve contacten met politici om er voor te zorgen dat er na jaren talmen eindelijk de nodige beslissingen worden genomen. De alliantie met de vakbonden en de consumentenorganisaties is niet alleen uitzonderlijk verrijkend voor de betrokken partijen, maar vormt ook een kracht die de politieke besluitvormers niet kunnen negeren.

– Philippe Cornélis

⁽¹⁾ www.electrabel.be Deze film werd al meer dan een half miljoen keer bekeken.

⁽²⁾ *Gaz de France* en *Suez* fuseerden deze zomer en zijn voor 100 % eigenaar van *Electrabel*.

Juni 2008: manifestatie voor het hoofdkantoor van Electrabel om de terugvordering van de onrechtmatige winsten te eisen.

Beslissend moment voor CO₂-uitstoot van auto's

In vorige magazines kon u al lezen dat de Europese Unie werkt aan regels die de CO₂-uitstoot van nieuwe auto's drastisch moeten verminderen. Op het moment dat u dit leest worden hierover cruciale beslissingen genomen.

Greenpeace voert actie om aan te klagen dat de auto-industrie vastzit in het stenen tijdperk.

Tot op vandaag blijven de debatten in een stevige houdgreep van de Duitse auto-industrie. Ook tijdens de discussies in het Europees parlement doen de Duitse parlementsleden er alles aan om de regels voor de CO₂-uitstoot van nieuwe wagens uit te stellen en af te zwakken. Ook Duits bondskanselier Angela Merkel en Frans president Nicolas Sarkozy dragen hun steentje bij. Zij sloten in juni een controversiële politieke deal die de Europese regelgeving ⁽¹⁾ nog verder dreigt te ontmantelen. In tijden van sterk stijgende brandstofprijzen en klimaatverandering zijn deze politieke spelletjes onaanvaardbaar.

De autoconstructeurs houden ons aan het lijntje en beloven al meer dan 10 jaar een drastische vermindering van de CO₂-uitstoot van auto's. Maar daar is na al die jaren nog niets van in huis gekomen.

Bedankt voor uw steun!

Greenpeace roept onze regering en de Belgische politici in het Europees Parlement op om de auto-industrie een strenge regelgeving op te leggen die de CO₂-uitstoot van nieuwe auto's inperkt. Greenpeace wil

iedereen bedanken die de postkaarten bij het vorige magazine naar onze Europese parlementsleden stuurde. En dat een Belgisch parlements lid wel degelijk een belangrijke rol kan spelen in de discussies beweest Dirk Sterckx (VLD) tijdens het debat over de CO₂-regelgeving in de Transportcommissie van het Europees Parlement. De positie van Sterckx was gematigd, maar hij overtuigde wel zijn politieke achterban om een verder uitstel af te wijzen en een reductiedoelstelling op lange termijn te steunen. Een eerste, kleine stap in de goede richting... Wordt vervolgd!

– Joeri Thijs

⁽¹⁾ Greenpeace eist een gemiddelde CO₂-uitstoot van 120 g CO₂/km tegen 2012 en 80 g CO₂/km tegen 2020 voor nieuwe auto's (i.v.m. 158 g in 2007)

Milieubeweging klaagt Belgische regering aan voor misleidende auto-reclame

Het is bewezen: veel autoadvertenties zijn in strijd met de Belgische wet.

Autoconstructeurs zijn verplicht om de consument in hun reclamecampagnes duidelijk te informeren over het brandstofverbruik en de CO₂-uitstoot van een auto. Maar de auto-industrie neemt een loopje met deze regels!

Daarom heeft Greenpeace eind juni samen met vier andere organisaties klacht ingediend bij de Europese Commissie tegen de Belgische regering. Hetzelfde gebeurde in Frankrijk, Italië, Duitsland, Polen, Slovenië en Spanje.

Deze juridische stap heeft, samen met al de klachten die u indiende via www.adverteerCO2.be, de auto-industrie (Febiac) ervan kunnen overtuigen een vrijwillige code uit te werken. Een goede zaak! Maar wordt het niet stilaan tijd dat de Belgische overheid de auto-industrie verplicht om de wetgeving die al 7 jaar bestaat na te leven?

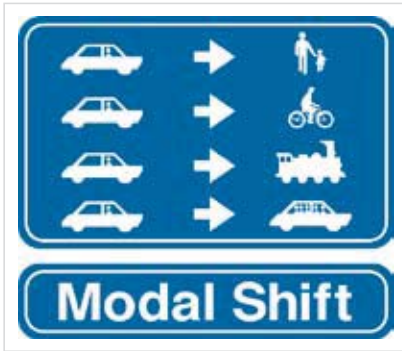
■ Wat kunt u doen?

Deze zomer lanceerde Greenpeace op zijn website een tool waarmee u zelf een parodie op misleidende autoreclame kunt creëren. Heel wat creatievelingen maakten er al een en stuurden die op naar de autoconstructeurs, hiernaast enkele leuke voorbeelden.

Wilt u er zelf ook nog eentje maken, surf dan naar www.greenpeace.org/belgium/nl/carads/

Niet nog meer beton!

We weten het allemaal: onze wegen raken langzaam maar zeker verzadigd. De ring rond Brussel is daar een van de meest schrijnende voorbeelden van. De Vlaamse Regering denkt hiervoor een oplossing gevonden te hebben en wil gewoon

echt duurzame oplossingen. In tijden van klimaatverandering en pieken van fijn stof is het onaanvaardbaar daar nog langer mee te wachten.

Voor meer info: www.greenpeace.be en www.modalshift.be

– Joeri Thijs

nog meer rijstroken aanleggen. Daarvoor werden de eerste plannen op tafel gelegd begin juli. Niet toevallig juist in het begin van de zomervakantie, want de regering wil elk publiek debat over de uitbreiding van de ring vermijden.

Dat was buiten het platform *Modal Shift* gerekend, waar Greenpeace deel van uitmaakt. Het platform reageerde tegen de plannen met een persbericht en lanceerde daarmee het broodnodige publiek debat. En met succes! De Vlaamse regering heeft beslist om de publieke raadpleging met 60 dagen te verlengen. De Vlaamse Regering mag de impact die de uitbreiding van de ring zou hebben op het autoverkeer, fijn stof en broeikasgassen niet langer negeren.

Meer wegen = meer auto's = meer vervuiling

Verkeersexperts zijn het eens over het principe van het aanzuig-effect. Meer baanvakken, betekent meer wagens en meer vervuiling. Een uitbreiding van de Brusselse ring komt neer op uitstel van

BEDANKT!

Greenpeace Belgium slaat een bladzijde om. Onze algemeen directeur Peter De Smet heeft beslist om andere horizonen te gaan verkennen. Hij heeft ruimschoots de doelstellingen bereikt die hij vooropstelde.

Toen hij in 2003 als directeur bij Greenpeace begon, hadden we al kennisgemaakt met zijn grote kwaliteiten als manager en zijn sterk karakter. Hij had al vijf jaar voor een nieuwe dynamiek gezorgd bij de afdeling fondsenwerving. Als directeur heeft hij sindsdien blijk gegeven van een grote deskundigheid en is hij erin geslaagd de activiteiten van het Belgische kantoor steeds efficiënter te maken. Hij heeft rechtstreeks bijgedragen aan het succes van Greenpeace op internationaal vlak.

In naam van de Raad van Bestuur en het voltallige personeel, wil ik hem van harte bedanken voor de tien jaar dat hij zich voor Greenpeace heeft ingezet en hem veel succes wensen met zijn verdere loopbaan.

– Denise Morissens - Voorzitster van de Raad van Bestuur

■ De Rainbow Warrior komt naar België. U bent welkom!

Heel waarschijnlijk zal de Rainbow Warrior, het vlaggenschip van Greenpeace, deze herfst halt houden in België.

Uiteraard willen van de gelegenheid gebruik maken om u uit te nodigen aan boord en elkaar beter te leren kennen.

Jammer genoeg hebben we bij het ter perse gaan van dit magazine nog geen concrete informatie over wanneer en waar de Rainbow Warrior halt zal houden.

Interesse? Bezoek dan regelmatig onze website www.greenpeace.be. Van zodra we meer informatie hebben, maken we die daar bekend.

Kinderen welkom

Aarzel niet om uw kinderen mee te brengen. Uit ervaring weten we dat ze het te gek vinden om aan boord te komen van onze schepen. Tijdens een rondleiding kunnen ze dromen over de acties van Greenpeace op zee of in de havens. Een ding is zeker: het gebeurt niet vaak dat de Rainbow Warrior ons vereert met een bezoek in België. Kom dus zeker een kijkje nemen!

– Greenpeaceteam

Uw mening telt

We hebben veel reacties gekregen op de vraag “Welke initiatieven hebt u genomen om minder met de auto te rijden?” die we publiceerden in het vorige Greenpeace Magazine. Hieronder vindt u enkele van de reacties die we hebben ontvangen. Aarzel niet om uw bijdrage te leveren aan deze nieuwe rubriek! Uw mening zal misschien gepubliceerd worden in het volgende magazine of op www.greenpeace.be.

Wij wonen en werken in Gent en de kinderen gaan hier naar school. We hebben geen auto, we doen alles met de fiets en het openbaar vervoer en de weinige keren dat we toch een auto nodig hebben, huren we hem bij Cambio. Lekker makkelijk en een stuk goedkoper dan een auto bezitten. En deze zomer gaan we op reis naar Frankrijk met de trein. Dat is comfortabel, veilig en snel (op 6 uur van Brussel naar Montélimar: ik zie het ons met de auto nog niet doen). Overigens vind ik het een goeie zaak dat vliegen straks duurder wordt. Goedkoop vliegen op bestemmingen die makkelijk met milieuvriendelijker transportmiddelen te bereiken zijn, is echt onverantwoord.

Marc B.

Het voornaamste initiatief is de keuze van de woonplaats. Door te gaan wonen in de buurt van het werk van (minstens een van) de partners spaar je de dagelijkse autoverplaatsing uit. Als die woonplaats dan ook nog – bewust – in de buurt van de school, (buurt)winkels en vrijetijdsbesteding is gelegen, vallen ook vele andere autoverplaatsingen weg. De energiebesparing die deze keuze met zich meebrengt kan niet geëvenaard worden door een laagenergiewoning of passiehuys te bouwen in “the middle of nowhere”!

Björn v.S.

We hebben een woning gekozen in een buurt, waar openbaar vervoer een vlotte verbinding met de stad garandeert. We hebben goede fietsen gekocht. We proberen bij uitstappen of reizen met anderen af te spreken om samen te rijden. Ik ga werken met de fiets. Verder hebben we een auto gekozen met een laag verbruik, al is dat relatief natuurlijk (ongeveer 6 liter diesel per 100 km). Ik ben momenteel aan het proberen om het ‘oil depletion protocol’ voor de auto toe te passen. Ik wil proberen om dit jaar toe te komen met 1.600 liter diesel en die hoeveelheid dan elk jaar met 3 % te verminderen. Dat is een beperkte ingreep, maar die tijd geeft om oplossingen te zoeken en op termijn wel een serieuze vermindering betekent. Meer info op www.oildepletionprotocol.org

Luc V.

Wij hebben net vorige maand beslist om een van onze beide auto's te verkopen, deels uit milieuoverwegingen, deels om te besparen. Ik werk op 6 km van huis en mijn man op 35 km. We hebben twee lagere schoolkinderen. Ik neem nu altijd de fiets naar het werk en de kinderen gaan fietsend naar school. Vermits ik maar halftijds werk heb ik de wagen niet vaak nodig maar om toch nog indien nodig over de wagen te kunnen beschikken heb-

ben we naar een alternatief gezocht én gevonden. We hebben door te zoeken op het internet twee jonge verkopers gevonden van elektrische scooters. De scooters stoten niks uit en rijden zo goed als geruisloos. Ze zien eruit als andere scooters en dienen gewoon opgeladen worden met een lader in het stopcontact. Gezien wij al jaren klant zijn bij Ecopower is ook onze stroom groen. Het model dat wij gekocht hebben kan tot 45km/uur. Ze worden ingevoerd uit Oostenrijk.

Mijn man is zo enthousiast over zijn scooter dat hij zijn auto nu meestal laat staan. En nog een voordeel: met de auto gaat hij via de autosnelweg (met file) en met de scooter gaat hij via de steenweg (geen file) en hij doet er maar 10 minuten langer over.

Familie S. - D.s.

Uw mening telt

Wat is uw lievelingsgerecht op basis van seizoen-groenten? Deel uw lekkere recepten met andere Greenpeacesympathisanten!

Stuur ons zo snel mogelijk uw reactie per mail naar opinion@be.greenpeace.org

■ Neem zelf deel aan Greenpeaceacties!

Peter heeft zich van bij het begin verzet tegen de verspreiding van genetisch gemanipuleerde organismen. Nu neemt

hij deel aan de acties om te voorkomen dat ggo's in het milieu worden verspreid. Charlotte is meer dan ooit voor hernieuwbare energie. Via de acties van Greenpeace probeert ze mee een einde te maken aan vervuilende energie en promoot ze milieuvriendelijke energiebronnen.

En u? Bent u bezorgd om het milieu?

Wilt u op het terrein bijdragen aan de bescherming van het milieu voor de volgende generaties? Dan kunt u actievoerder worden bij Greenpeace.

Wat u zeker moet weten:

- het gaat om een vrijwillig engagement
- geweldloosheid, teamgeest en motivatie zijn van het grootste belang
- veiligheid gaat voor alles
- technische bagage (vb. klimmen) is een extra troef
- een elementaire kennis van het Engels is noodzakelijk
- u kunt zich snel vrijmaken voor 2 tot 3 opeenvolgende werkdagen
- u bent minstens 18

Bent u geïnteresseerd? Vul dan snel de antwoordstrook in.

A N T W O O R D S T R O O K

Ja, ik wil deelnemen aan de acties van Greenpeace:

Naam:		Voornaam:	
Straat:		Nr:	Bus:
Postcode:		Gemeente:	
Tel:		Geboortedatum:	
E-mail:			

Opsturen naar: Greenpeace, t.a.v. Caroline Dossche, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel

■ Greenpeace steunen via een legaat of schenking

Waarom zou ik een testament opstellen? Hoe stel ik een testament op? Hoeveel bedragen de successie- of schenkingsrechten? Hoe kan ik Greenpeace steunen door middel van een legaat of schenking?

Heel wat mensen stellen zich deze vragen wanneer ze een testament willen opstellen of een schenking willen doen. In onze brochure Testamenten en schenkingen vindt u de antwoorden. Het eerste deel van de brochure handelt over testamenten en schenkingen in het algemeen. We vestigen bijvoorbeeld uw aandacht op het bestaan van het duolegaat, een interessante formule die u een aanzienlijke belastingbesparing kan opleveren. In het tweede deel van de brochure gaan we dieper in op onze werking en onze milieubeschermingscampagnes.

Kortom, een brochure die zeker de moeite loont om eens door te nemen. U kunt ze vrijblijvend aanvragen. Stuur ons de antwoordstrook ingevuld terug of contacteer Raf Drijvers via mail op raf.drijvers@greenpeace.org of telefonisch op 02 274 02 33.

A N T W O O R D S T R O O K

Ja, ik wil graag de brochure Testamenten en schenkingen ontvangen.

Naam:		Voornaam:	
Straat:		Nr:	Bus:
Postcode:		Gemeente:	
Telefoon:		Geboortedatum:	

Stuur dit formulier naar : Greenpeace, t.a.v. Raf Drijvers, Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel.

GREENPEACE dossier

Winter 2008 • December - januari - februari

Tonijn en kabeljauw in het nauw

Verschillende visbestanden zijn overbevist en lijden onder een beleid dat gericht is op winst op korte termijn. Zo wordt er in de Middellandse Zee, maar ook in de Stille Oceaan, buitensporig veel tonijn gevangen. Ook de kabeljauw heeft het zwaar te verduren, vooral in de Oostzee en de Noordzee. In dit dossier gaan we dieper in op de problemen van deze twee soorten. Greenpeace ijvert voor een netwerk van zeereservaten in 40 % van alle oceanen op aarde. Op die manier willen we een eind maken aan de overbevissing van tonijn en kabeljauw en alle andere soorten zeevis.

Tonijn uit de Middellandse Zee voor sashimi

Van april tot juni 2008 doorkruiste de Arctic Sunrise van Greenpeace de Middellandse Zee: van Libanon via Sicilië naar Portugal. Via deze actie wou Greenpeace de illegale tonijnvangst door grote industriële vissersboten aanklagen. Greenpeace stelt ook duurzame oplossingen voor zoals het invoeren van een moratorium op de tonijnvangst en lagere vangstquota.

In de Middellandse Zee maken super uitgeruste vissersboten jacht op de blauwvintonijn. Het gebeurt zelfs dat vliegtuigen helpen om de scholen tonijn gemakkelijker op te sporen! De meeste tonijn die wordt gevangen, is bestemd voor kwekerijen. De scholen tonijn worden ingesloten met een sleepnet van 1700 à 2100 meter lang en 180 à 280 meter hoog. Wanneer de school eenmaal in de val zit, wordt de onderkant van het net gesloten, zodat de vissen geen enkele uitweg meer hebben. Daarna wordt de tonijn overgeladen in een transportkooi en naar een kwekerij gebracht waar hij gedurende enkele maanden wordt vetgemest. De vetgemeste blauwvintonijn is vooral bestemd voor de Japanse markt. De vis bevat een specifiek gehalte aan vetstoffen, ideaal voor het bereiden van sashimi, een Japans gerecht van rauwe vis. Een ander, kleiner gedeelte van de tonijn die wordt gevangen is bestemd voor de markt

van diepvriesproducten. In dat geval vangen de vissers de tonijn met beugenlijnen, vislijnen van verscheidene kilometers lang, voorzien van duizenden vishaken. De tonijn wordt dood bovengehaald en meteen overgeladen in grote vriesschepen.

Buitensporig hoge quota

In het verleden voerde Greenpeace al herhaaldelijk campagne in de Middellandse Zee. Dankzij die expedities aanvaardde de ICCAT⁽¹⁾ in 2006 een reddingsplan voor de blauwvintonijn voor een periode van vijftien jaar. Datzelfde jaar keurde de Europese Unie ook een nooit eerder gezien controleplan goed.

Maar wat is er intussen in huis gekomen van de goede voornemens van de ICCAT? Voor 2008 heeft de commissie de toelating gegeven om 28.500 ton blauwvintonijn te vangen, hoewel wetenschappers aandrongen op een maximum van 15.000 ton

of zelfs een tijdelijke opschorting van de vangst voorstelden. Bovendien worden er ook nog eens duizenden tonnen blauwvintonijn illegaal gevangen. Er zijn veel te veel vetmesterijen en tonijnvissersboten met sleepnetten en transportkooien. Om die enorme investeringen te laten renderen, sjoemelen de vissers en halen ze veel meer tonijn op dan de quota toestaan. In de regio van de Middellandse Zee wordt al 4000 jaar tonijn gevangen, maar de laatste vijftien jaar heeft de industriële visvangst deze vissoort op de rand van de ondergang gebracht.

Er gebeuren ook steeds meer overtredingen, zoals het gebruik van vliegtuigen om tonijn op te sporen. De vis wordt ook vaak op volle zee overgeladen van vissersboten naar vriesschepen. In theorie is dat enkel toegestaan in havens die een vergunning hebben van de ICCAT.

Tonijnvangst gesloten

In juni vorig jaar heeft de Europese Commissie dankzij acties van Greenpeace de tonijnvangst met sleepnetten vervroegd stopgezet, omdat de quota overschreden dreigden te worden. Dat is een heel goede zaak, maar de verantwoordelijken moeten ook dringend een visie op lange termijn ontwikkelen en visquota niet langer van jaar tot jaar vastleggen. De vastgelegde quota mogen het voortbestaan van de tonijn niet in gevaar brengen en moeten toelaten dat de soort zich kan herstellen. Daarom is het noodzakelijk om de vangstmethodes, de omvang van de vissersvloot en de grootte van de visnetten te herzien.

In afwachting zal Greenpeace bij de volgende vergadering van de ICCAT in november 2008 opnieuw aandringen op een moratorium op de vangst van blauwvintonijn in de Middellandse Zee.

In elk van deze kooien zitten ongeveer 250 blauwvintonijnen. Ze worden vanuit de Libische wateren naar vetmestkwekerijen in Sicilië vervoerd.

⁽¹⁾ International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas, bevoegd voor het behoud van de Atlantische tonijn.

Tonijn uit de Stille Oceaan ingeblikt

Terwijl de Arctic Sunrise campagne voerde in de Middellandse Zee, doorkruiste de Esperanza, een ander Greenpeaceschip, zeven weken lang de internationale wateren van de Stille Oceaan. Greenpeace klaagde ook daar de overbevissing van tonijn aan en eiste dat de vangst er met 50 % ingeperkt wordt. Dat is de enige oplossing om het overleven van de tonijn op lange termijn veilig te stellen.

In de paradijselijke wateren rond de eilanden in de Stille Oceaan speelt zich elk jaar opnieuw hetzelfde schouwspel af: vissersboten uit Japan, China, de Filipijnen, Taiwan, Korea, de Verenigde Staten en de Europese Unie komen er massaal de twee meest gegeerde tonijnsoorten van de regio vangen: de grootoogtonijn en de geelvintonijn. In plaats van de overbevissing 'thuis' op te lossen, kiezen deze boten voor een gemakkelijkere weg. Zij putten de Stille Oceaan uit met hun vaak illegale en niet-duurzame vangstmethodes. Via achterpoortjes in de bestaande wetgeving en het gebrek aan toezicht op volle zee kunnen zij ook deze wateren leegroven.

Zij gebruiken meestal dezelfde vangstmethodes als in de Middellandse Zee: beuglijnen en vooral sleepnetten. Maar de vis uit de Stille Oceaan is vooral bestemd voor de wereldwijde markt van tonijn in blik.

Enkele veelzeggende cijfers: meer dan de helft van de tonijn die wereldwijd wordt

gevangen, ongeveer twee miljoen ton per jaar, is tegenwoordig afkomstig uit deze regio. De vissersboten kapen er 90 % van de vis weg. Het is financieel zeer interessant om hier te vissen. De investering in de toegangsrechten en visserijvergunningen bedraagt maximum 5 % van de twee miljard dollar die de gevangen vis op de markt waard is.

De lokale bevolking wordt van haar rijkdom beroofd

Getuigenissen van Greenpeace van mei en juni 2008 tonen hoe sterk de visbestanden achteruitgaan. De uitputting van de voorraden is dramatisch voor de bevolking van de eilanden in de Stille Oceaan. Vis is voor hen een basisvoedselproduct. Duizenden jaren lang hebben zij de traditionele visgronden duurzaam beheerd, maar tegenwoordig kost het hun steeds meer moeite om tonijn te vangen. Deze eilanden zien hun economie elke dag verder instorten.

Een gezin verkoopt vers gevangen tonijn op de markt van Honiara, op de Salomonseilanden. De overbevissing vormt er een steeds grotere bedreiging voor de voedselzekerheid.

In sommige landen is actie moeilijk

Buiten de Middellandse Zee en de Stille Oceaan wordt er ook tonijn gevangen langs de West-Afrikaanse kust. De vissers hebben het hier vooral gemunt op de zuidelijke blauwvin-tonijn. Ze transporteren de gevangen vis naar de Canarische Eilanden waar hij wordt ingeblikt. De inwoners van landen als Senegal en Guinee betalen de rekening want ze zijn sterk afhankelijk van vis voor hun voeding. Deze landen hebben een schrijnend gebrek aan financiële middelen om toezicht te houden in de territoriale en internationale wateren. In 2005 betaalde Greenpeace bijvoorbeeld een volle tank brandstof voor het motorbootje van de Guineese politie die zo de kans kreeg om een Chinese vissersboot tegen te houden! Ook in de Indische Oceaan is tonijn overbevist, vooral in de buurt van Mauritius, Madagascar en Réunion. Daar vangen vissers vooral geelvintonijn om in te blikken. De vangst op geelvintonijn is hier zo sterk ontwikkeld dat de verkoop van tonijn in blik voor Mauritius een van de belangrijkste bronnen van inkomsten is geworden.

Tonijn uit de Stille Oceaan eindigt heel vaak in een blikje.

Een Greenpeaceactievoerder bevrijdt een schildpad die vastzit aan een van de vele vis-haken van een beuglijn.

Verstrikt in het verkeerde net

In de netten die vissersboten gebruiken om tonijn en kabeljauw te vangen, komen ook heel wat andere soorten terecht. Tonijn wordt vooral gevangen met draaiende sleepnetten en beuglijnen. Een draaiend sleepnet vangt selectief, maar dat geldt niet voor beuglijnen. Die vangen werkelijk alles. Met een beuglijn worden veel andere vissoorten gevangen en ook met uitsterven bedreigde schildpadden, vogels en zeezoogdieren. Schepen vangen kabeljauw (zie volgende pagina) dan weer met bodemsleepnetten, die schade aanrichten aan de habitats op de oceaانبodem. Die zijn dan weer van essentieel belang voor het overleven van talrijke andere soorten. Bovendien wordt een groot deel van de vangst weer in zee gegooit! Niemand kent de precieze omvang van het probleem, maar naar schatting komt 15 à 20 % van de totale wereldwijde vangst dood of stervend weer in zee terecht.

De landen in de Stille Oceaan ontvangen amper 5 % van de waarde van de vis die in hun wateren wordt gevangen.

Een overwinning voor de landen in de Stille Oceaan!

In mei van dit jaar kwam het tot een kentering. Acht landen in het zuiden van de Stille Oceaan (de federale staten van Micronesië, Kiribati, de Marshalleilanden, Nauru, Palau, Papoea-Nieuw-Guinea, de Salomonseilanden en Tuvalu) namen een nooit eerder geziene beslissing. Ze

stelden in de internationale wateren een aantal zeereservaten in om zo een eind te maken aan de overbevissing van tonijn. Ze vaardigden nieuwe regels uit die gelden voor alle schepen die in de regio op tonijn vissen. Ze mogen niet langer vis vangen in drie gebieden in de internationale wateren die grenzen aan de Exclusieve Economische Zones. Greenpeace is blij met deze beslissing want had deze drie gebieden al aangeduid als mogelijke zeereservaten omdat de meeste tonijn precies uit die wateren afkomstig is ⁽²⁾.

Bovendien moet elke tonijnvissersboot met sleepnetten ook verplicht een waarnemer aan boord hebben. Die moet toezicht houden op de vangstpraktijken van de vloot en verslag uitbrengen aan de nationale regeringen. Deze maatregelen zijn een eerste stap om het zeeleven in Stille Oceaan te beschermen en de voedselzekerheid in de regio te garanderen.

⁽²⁾ Volgens de recentste berichten zijn intussen al twee van deze gebieden ingesteld als zeereservaat. Het derde reservaat lijkt moeilijker te realiseren.

De actievoerders benaderden de Taiwanese, Koreaanse, Amerikaanse, Filipijnse en Spaanse vissersboten op een geweldloze manier.

Waar is de kabeljauw naartoe?

Kabeljauw leeft in de Atlantische Oceaan en de aangrenzende gebieden. Net als de tonijn is de kabeljauw een groot slachtoffer van overbevissing. In Scandinavië voert Greenpeace campagne voor een betere bescherming van de kabeljauw. En gelukkig behaalden we al enkele positieve resultaten.

In een supermarkt in Stockholm brandmerken Greenpeaceactievoerders de diepvriezers met niet duurzaam gevangen vis.

In de Noordzee en de Oostzee, maar ook langs de kusten van Noorwegen, in de Ierse Zee, in de buurt van de Faeröereilanden en ten westen van Schotland worden de kabeljauwbestanden overbevist. Op bepaalde plaatsen zijn ze misschien zelfs al helemaal uitgeput, bijvoorbeeld voor de Zweedse kust. De Amerikaanse en Canadese kabeljauwvoorraden die in het verleden tot de rijkste ter wereld behoorden, zijn aan het begin van de jaren 1990 ingestort. Ze hebben zich sindsdien nooit meer hersteld. Er zijn maar twee bestanden die standhouden, namelijk die in de Barentszee en in de IJslandse wateren. Maar voor hoe lang nog? In de Barentszee wordt vandaag al bijna 400.000 ton kabeljauw per jaar gevangen... De kabeljauw leeft op grote diepte. Daardoor zijn er andere vangstechnieken nodig dan voor tonijn. De boten gebruiken

bodemsleepnetten en bodembeuglijnen. Vooral de vangst met bodemsleepnetten is erg schadelijk voor de soorten die in de diepzee leven. De koudwaterkoralen lijden het meeste schade. In sommige gebieden vangen vissers illegaal grote hoeveelheden kabeljauw, vooral in het oosten van de Oostzee. De situatie is zeer ernstig. De illegale vangst zou even groot zijn als de legale. Dat maakt een duurzaam beheer van de visbestanden vrijwel onmogelijk.

Een eerste succes in Zweden

In de Scandinavische landen voert Greenpeace campagne om het publiek en

de politici te sensibiliseren voor de kabeljauwcrisis. Tegelijk oefent de organisatie druk uit op handelaars om de verkoop van niet-duurzaam gevangen vis stop te zetten. In Zweden heeft deze aanpak al succes opgeleverd. De kabeljauw is er het symbool geworden van het politieke onvermogen om natuurlijke rijkdommen te beheren en vormt het onderwerp van een breed politiek debat. De acties van Greenpeace en andere milieuorganisaties hebben ook de consument overtuigd. Volgens sommige handelaars nemen hun klanten niet langer genoeg met het slechte beheer van de visbestanden en is de verkoop van kabeljauw daardoor met 50 % gedaald. Greenpeace gaat nog verder en vraagt de consumenten om geen kabeljauw meer te kopen die is gevangen in de Oostzee, de Noordzee, het Kattegat, Groenland en de Ierse Zee.

– Caroline Veter en Staffan Danielsson
Met dank aan Stephan Beaucher

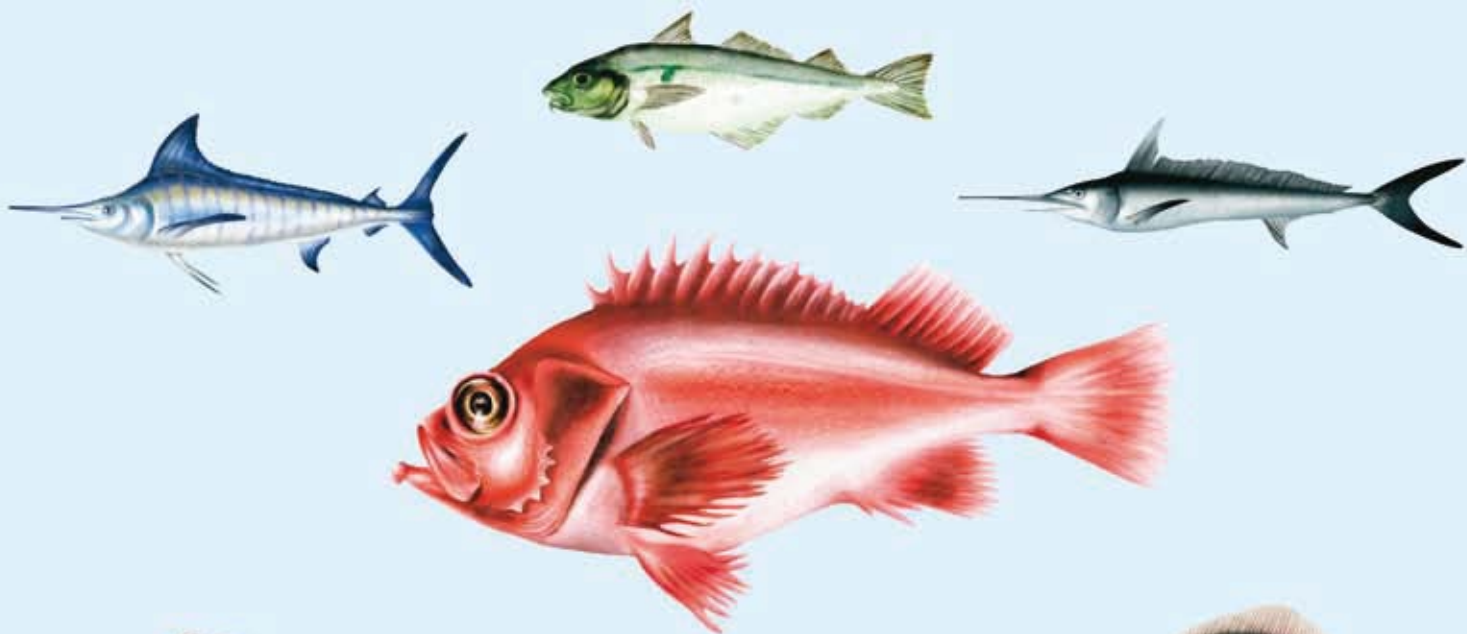
■ Wat kunt u doen?

Eet enkel vis die niet bedreigd is. Raadpleeg daarvoor onze nieuwe rode lijst van vissoorten onder "Rood? Ik?" op www.greenpeace.be.

Zeereservaten: wereldwijde oplossing voor wereldwijd probleem

Tonijn en kabeljauw zijn slechts twee voorbeelden van soorten die het slachtoffer zijn van overbevissing. Talrijke andere soorten zoals heilbot en schol ondergaan hetzelfde lot. Een wereldwijd netwerk van zeereservaten in 40 % van de zeeën en oceanen is een van de oplossingen om een eind te maken aan overbevissing. In de zeereservaten zouden twee verschillende soorten gebieden worden afgebakend: enkele grote zones in de open zee waarin elke menselijke activiteit met een mogelijke milieu-impact verboden is en een groot aantal kleinere zones, in de nabijheid van kusten, waar kleinschalige kustvisserij toegestaan blijft.

Voor een overzicht van de zeereservaten die Greenpeace voorstelt op Google Earth, surf naar www.greenpeace.org/googlemap-marinereserves

Rood? Ik?

Eet u regelmatig vis? Check dan even onze rode lijst!

Rood? Ik? is een nieuwe internationale campagne rond overbevissing. Want de kans is groot dat de vis die u op uw bord krijgt afkomstig is van uitgedunde en bedreigde bestanden. Er zijn gewoon te veel boten die te veel vis vangen!

Om u te helpen een verantwoorde keuze te maken, publiceert Greenpeace een rode lijst van vissoorten die wereldwijd verkocht worden en waarbij het risico zeer groot is dat ze niet duurzaam gevangen zijn.

U vindt alle informatie op www.greenpeace.be

GREENPEACE

Steun ons! 001-1380706-84

Greenpeace - Haachtsesteenweg 159 - 1030 Brussel - tel: 02/274.02.00

GREENPEACE

www.greenpeace.be